یادداشت

سخنی با نمایندگان مجلس

جلال میرزایی

نماینده دوره دهم مجلس

صرف نظر از موضع‌گیری سطحی چند نماینده که معمولا در بیشتر مجالس قانونگذاری دنیا هم به چشم می‌خورد انتظار این بود که هیات رئیسه مجلس عمیق‌تر با موضوع صدور قطعنامه برخورد کند. اما بیانیه‌ای که مجلس در واکنش به قطعنامه شورای حکام صادر کرد نشان داد که میان اظهارات چند نماینده و موضعگیری کلیت مجلس تفاوتی وجود ندارد. صدور قطعنامه شورای حکام و به‌دنبال آن کاهش ارزش ریال نشان می‌دهد که برخلاف تصور برخی، سیاست خارجی و برجام از اقتصاد و معیشت مردم جدا نیست. بسیاری از نمایندگان مجلس دهم که در آن دوره به ناحق به وکیل الدوله بودن متهم شدند متوجه این اصل بدیهی بودند که اقتصاد از سیاست جدا و قابل تفکیک نیست از این رو با درک موقعیتی که دولت روحانی در آن قرار داشت سعی می‌کردند که با اجتناب از نقد و تخریب دولت به مشکلات دامن نزنند. پیرو همین دغدغه بود که از رویکرد و مواضع دولت در حوزه سیاست خارجی حمایت می‌کردند تا بتواند در مجامع بین‌المللی از منافع ملی حراست کند. در آن روزهای حساس بسیاری از نمایندگان امروز مجلس که آن وقت در قامت منتقد دولت فعالیت می‌کردند با بروز کوچک‌ترین نوسانی در قیمت ارز و سکه آن را بهانه‌ای برای حمله به دولت قرار داده و از اینکه به زعم آنان دولت به ظرفیت‌های داخلی توجه نمی‌کند سخن‌ها سرمی دادند و از مردم می‌خواستند که اگر از انتخاب اشتباه خود برگردند مشکلات معیشتی و گرانی‌ها را یکی پس از دیگری مرتفع می‌شود، اما اکنون با گذشت بیش از دو سال از حضور آنان در مجلس یازدهم انتظار این بود که در مواجهه با چالش‌ها و مشکلات کشور و مطالعه گزارش‌های کارشناسان مرکز پژوهش‌ها و نیز تحلیل رسانه‌ها و منتقدان به این نتیجه می‌رسیدند که مفروضات و برداشت‌ها بالاخص نبود رابطه میان سیاست خارجی با وضعیت اقتصادی کشور، چندان با واقعیت منطبق نبوده و سامانه نظریه‌ها، استراتژی و راه‌حل‌های کوتاه و درازمدت باید دچار تغییر شود. با کمال تاسف نه تنها این اتفاق نیفتاده است بلکه به جای تامل در خصوص بازخورد برخی تصمیم‌ها و اهتمام نسبت به اصلاح آنها بعضا به بیان مسائل و مشکلات اکتفا کرده‌اند و برخی از آنان نیز خط و نشان هم برای مقصران وضع موجود کشیده‌اند. با این همه بازاندیشی روی برخی مسائل اساسی که اخیرا رخ داده، بسیار حیاتی به نظر می‌رسد؛ بعد از تصویب قطعنامه شورای حکام علیه کشورمان حداقل انتظار می‌رفت که نمایندگان مجلس روی این مساله اندکی تامل می‌کردند که چرا اروپایی‌ها که پیش از این منتقد رفتار دولت آمریکا بودند و از آنها می‌خواستند که به برجام برگردند اینک با آمریکا برای اعمال فشار به ایران همراه شده و خود بانی صدور قطعنامه علیه ایران شده‌اند؟ جا داشت نمایندگان مجلس از مسئولان مربوطه بپرسند که چرا قطعنامه علیه ما در شورای حکام ارائه و به این سهولت تصویب شده است؟ و البته با نگاهی معطوف به منافع ملی بیندیشند که چه راه یا راهکارهای کم هزینه‌تری وجود دارند که می‌توان با اتکا و انتخاب آنها از منافع ملی و معیشت مردم صیانت کرد. صرف نظر از موضع‌گیری سطحی چند نماینده که معمولا در بیشتر مجالس قانونگذاری دنیا هم به چشم می‌خورد انتظار این بود که هیات رئیسه مجلس عمیق‌تر با این موضوع برخورد کند. اما بیانیه‌ای که مجلس در واکنش به قطعنامه شورای حکام صادر کرد نشان داد که میان اظهارات چند نماینده و موضع‌گیری کلیت مجلس تفاوتی وجود ندارد.

نگاه

آمریکا:

تصمیم با ایران است!

در حالی که مقامات ایران تاکید دارند توقف مذاکرات وین و رسیدن به توافق به دلیل تعلل آمریکا در تصمیم‌گیری سیاسی است، یک مسئول وزارت خارجه آمریکا در گفت‌وگو با یک رسانه عربی با تاکید بر اینکه احتمال امضای توافق همچنان وجود دارد تاکید کرد که تصمیم با ایران است، آیا می‌خواهد به توافق بازگردد یا از جامعه بین‌المللی دور شود! بیل روسو، معاون دستیار وزیر خارجه آمریکا در گفت‌وگو با الشرق الاوسط گفت: واشنگتن سیاست‌های منطقه‌ای ایران را جدای از مذاکرات هسته‌ای وین می‌داند، از نظر ما مذاکرات وین بر پرونده هسته‌ای متمرکز است. وی در خصوص پیشرفت‌های مذاکرات وین گفت: ما بر این باوریم که اکنون معامله‌ای در دسترس است که می‌تواند دستاوردهای حقیقی در زمینه عدم اشاعه (سلاح هسته‌ای) برای جامعه بین‌المللی داشته باشد و در ثبات منطقه‌ای سهیم باشد، این امر در راستای امنیت ملی ما نیز هست به شرطی که ایران آمادگی بازگشت و پایبندی کامل را داشته باشد. این مقام وزارت خارجه آمریکا در ادامه تاکید کرد: آمریکا با ارزیابی مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مبنی بر اینکه «تحرکات اخیر ایران در خصوص بررسی و نظارت باعث می‌شود که شفافیت برنامه هسته‌ای ایران کمتر شود» توافق نظر دارد، این درحالی است که جامعه بین‌المللی اکنون خواستار شفافیت بیشتر در برنامه هسته‌ای ایران است. روسو خاطرنشان کرد: ما بر این باوریم که همچنان امکان امضای توافق وجود دارد که مقدمه آن بازگشت کامل و متقابل (به برجام) است. این مساله دستاوردهای حقیقی در راستای عدم اشاعه سلاح هسته‌ای محقق خواهد کرد و ما با دقت و توسط کارشناسان فنی خود به ارزیابی هایمان ادامه می‌دهیم اما تصمیم با ایران است.

سیدمحمد غرضی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

دولت برای موفقیت در برجام باید جامعه را همراه کند

کشورهای غربی می‌خواهند با امضا نکردن برجام قیمت نفت را کنترل کنند

ایران در شرایطی قرار گرفته که نمی‌تواند در مقابل خواسته‌های کشورهای غربی واکنش نشان بدهد

قطر و عمان از وزن سیاسی کافی برای میانجی‌گری بین ایران و غرب برخوردار نیستند

رئیسی از فرصت یکدستی قوا برای حل مشکلات کشور استفاده کند

دولت با رانت خوار داخلی و خارجی مواجه است

آرمان ملی – احسان انصاری: دولت بر سر یک دو راهی سخت قرار گرفته است. از یک طرف مطالبه اصلی مردم حل مشکلات اقتصادی و معیشتی است و از طرف دیگر قدرت‌های جهانی در مسیر برجام و لغو تحریم‌ها موانع زیادی قرار داده‌اند. به همین دلیل دولت در وضعیتی قرار گرفته که عبور از آن نیازمند یک تدبیر جدی و دوراندیشانه است. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی این وضعیت با سیدمحمد غرضی، وزیر سابق نفت گفت‌وگو کرده است. غرضی معتقد است: «هنگامی که پشتوانه داخلی وجود نداشته باشد شرایط مذاکره سخت می‌شود. اگر تیم مذاکره‌کننده ایران با پشتوانه قوی در داخل کشور مواجه باشد و شرایط اقتصادی جامعه به شکلی نباشد که کشورهای غربی بتوانند از آن سوءاستفاده کنند امکان مذاکره منطقی و منصفانه فراهم خواهد شد. هیچ‌کدام از دولت‌ها مشکلات ساختاری و بنیادی کشور را مورد تحلیل و بررسی قرار نداده و برای آن راه‌حل عمیق و علمی پیدا نکرده است.» در ادامه ماحصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

چرا در حالی که انتظار می‌رفت برجام در دولت رئیسی به نتیجه برسد اما در شرایط کنونی و با قطعنامه‌ای که شورای حکام علیه ایران صادر کرد نمی‌توان چشم‌انداز روشنی را برای برجام متصور بود؟

چند دلیل مهم برای اینکه برجام به نتیجه نمی‌رسد وجود دارد. نخست اینکه برخی قدرت‌ها نمی‌خواهند برجام به نتیجه برسد و این نکته‌ای است که در ماه‌های اخیر برای همه اثبات شده است. از سوی دیگر کشورهایی مانند آمریکا، اسرائیل و عربستان نیز به دنبال این هستند که برجام به نتیجه نرسد. این کشورها از همه ظرفیت‌های خود استفاده می‌کنند که ایران با کشورهای غربی در مورد پرونده هسته‌ای به توافق نرسد. ممکن است دولت به دنبال این باشد که برجام را به نتیجه برساند و پس از آن بتواند برخی از مشکلات داخلی را حل کند. با این وجود قدرت‌های جهانی همگی به دنبال این هستند که برجام به نتیجه نرسد و گمان می‌کنند سود آنها در این است که برجام به نتیجه نرسد. برخی در داخل عنوان می‌کنند که چاره‌ای به جز پذیرش خواسته‌ها طرف مقابل برای رسیدن به برجام نداریم. این در حالی است که قدرت‌های بزرگ تمایلی به توافق ندارند و به همین دلیل نیز در مسیر برجام سنگ‌اندازی می‌کنند. بدون تردید اگر دولت می‌خواهد در عرصه بین‌المللی به موفقیت برسد باید قاعده جامعه را با خود همراه‌تر کند.

آمریکا و قدرت‌های اروپایی همواره از ایران می‌خواهند در زمینه مذاکرات در خواسته‌های خود تجدید نظر کند و همکاری خود با آژانس را بیشتر کند و عنوان می‌کنند تنها راه در این زمینه مذاکره و دیپلماسی است. در چنین شرایطی چرا معتقدید قدرت‌های جهانی تمایلی برای توافق در زمینه برجام را ندارند؟

در شرایط کنونی یک بشکه نفت در حدود صد دلار است. این در حالی است که همه مصرف کنندگان بشکه‌های نفت ایران را با تخفیف می‌خرند. به همین دلیل به سود این کشورهاست که برجام انجام نشود. کشورهای غربی به این نکته آگاهی دارند که اگر برجام امضا نشود باید پول بیشتری برای خرید نفت به ایران بپردازند. به همین دلیل ترجیح می‌دهند این اتفاق رخ ندهد. قدرت‌های جهانی به دنبال رانت‌خواری هستند و این وضعیت شامل همه کشورهای مذاکره‌کننده می‌شود. از سوی دیگر ما با رانت‌خواران اقتصادی در کشور مواجه هستیم که به‌صورت امتیازخواهی بر دولت‌ها تسلط پیدا می‌کنند. این در حالی است که هنوز هم نشانه‌هایی از اینکه با این دو نوع رانت‌خواری مبارزه جدی شود وجود ندارد. هنگامی که پشتوانه داخلی محکم وجود نداشته باشد شرایط مذاکره سخت می‌شود. اگر تیم مذاکره‌کننده ایران با پشتوانه قوی در داخل کشور مواجه باشد و شرایط اقتصادی جامعه به شکلی نباشد که کشورهای غربی بتوانند از آن سوءاستفاده کنند امکان مذاکره منطقی و منصفانه فراهم خواهد شد. هیچ‌کدام از دولت‌ها مشکلات ساختاری و بنیادی کشور را مورد تحلیل و بررسی قرار نداده و برای آن راه‌حل عمیق و علمی پیدا نکرده است. نکته دیگر اینکه دولت نباید با مصوبه‌های از بالا به پایین و دستوری مشکلات را حل کند، بلکه رویکرد مدیریتی دولت باید به سمتی باشد که ارتباط مستقیم با بدنه میانی و پایینی جامعه داشته باشد تا بتوان به‌صورت عمیق مشکلات را مورد بررسی قرار بدهد. همکاری و خدمت به مردم زمانی حاصل می‌شود که قلوب به همدیگر نزدیک باشد. از سوی دیگر همکاری باید به‌صورت متقابل بین همه نهادهای قدرت شکل بگیرد و هر نهادی وظایف خود را به‌خوبی در پیشبرد اهداف نظام سیاسی انجام بدهد. بسیاری از روسای جمهور گذشته در مبارزات انتخاباتی خود شعارها و وعده‌هایی را به مردم داده‌اند که پس از اینکه به ریاست‌جمهوری رسیده‌اند رویکرد دیگری در پیش گرفته‌اند. در چنین شرایطی مردم به این نتیجه رسیده‌اند که بازی‌ها و زدوخوردهای سیاسی هیچ نتیجه‌ای برای آنها به‌همراه ندارد. بنده معتقدم خط کشی‌ها و باندبازی‌ها باید جای خود را به تعامل و همکاری بین جریان‌های سیاسی بدهد. همه جریان‌های سیاسی باید این نکته را در نظر داشته باشند که منافع عوام بر منافع خواص ارجح است. حق مردم بر صاحبان قدرت ترجیح دارد. این در حالی است که برخی حق صاحبان ثروت و قدرت را بر حق مردم ترجیح می‌دهند که برخلاف فرمایش صریح حضرت امام(ره) و مسیر انقلاب اسلامی است.

> در همه کشورهای جهان پایه پولی به‌قاعده جامعه کمک می‌کند و اجازه نمی‌دهد آسیب ببیند. این در حالی است که رانت‌خواری که در کشور شکل گرفت باعث شد پایه پولی به‌قاعده جامعه آسیب بزند. واقعیت این است که اگر دولت آقای رئیسی قصد دارد وضعیت اقتصادی کشور را بهبود ببخشد و اقداماتی انجام بدهد که اقتصاد کشور در مسیر صحیح قرار بگیرد باید رانت‌خواری را در کشور از بین ببرد و ادامه ندهد این وضعیت ادامه داشته باشد

پس از اینکه شورای حکام علیه ایران قطعنامه صادر کرد برخی در داخل کشور واکنش‌های تندی نشان دادند و عنوان کردند اگر این رویکرد کشورهای غربی ادامه پیدا کند احتمال اینکه ایران از ان پی تی خارج شود وجود دارد. دیدگاه شما در این زمینه چیست؟

حضور یا خروج ایران از ان پی تی در شرایط کنونی تأثیری در روند آینده نخواهد داشت. من معتقدم حتی اگر ایران از ان پی تی نیز خارج شود ممکن است شرایط برای ایران سخت‌تر شود. مردم ایران با دو دشمن داخلی و خارجی مواجه هستند. قدرت‌های جهانی به دنبال رانت‌خواری سیاسی از ایران هستند و این وضعیت شامل همه کشورهای مذاکره‌کننده می‌شود. از سوی دیگر ما با رانت خواران اقتصادی در کشور مواجه هستیم که به‌صورت امتیازخواهی بر دولت‌ها تسلط پیدا می‌کنند. این در حالی است که هنوز هم نشانه‌هایی از اینکه با این دو نوع رانت‌خواری مبارزه جدی شود وجود ندارد. اگر تیم مذاکره‌کننده ایران با پشتوانه قوی در داخل کشور مواجه باشد و شرایط اقتصادی جامعه به شکلی نباشد که کشورهای غربی بتوانند از آن سوءاستفاده کنند امکان مذاکره منطقی و منصفانه فراهم خواهد شد. هیچ‌کدام از دولت‌ها مشکلات ساختاری و بنیادی کشور را مورد تحلیل و بررسی قرار نداده و برای آن راه‌حل عمیق و علمی پیدا نکرده است.

برخی از کشورها از جمله قطر و عمان به دنبال میانجی‌گری بین ایران و قدرت‌های جهانی هستند. با توجه به شرایط موجود این کشورها به چه میزان می‌توانند در این روند موفق باشند؟

واقعیت این است که کشورهایی باید در این زمینه نقش میانجی را برعهده بگیرند که دارای وزن سیاسی کافی باشند. این در حالی است که کشورهای مانند قطر و عمان از وزن سیاسی کافی برای میانجی‌گری در این زمینه برخوردار نیستند. به همین دلیل نمی‌توان زیاد روی میانجی‌گری این کشورها حساب کرد. البته اقداماتی که این کشورها انجام می‌دهند مثبت است و باید آن را به فال نیک گرفت. با این وجود اینکه از این اقدامات انتظار نتیجه داشته باشیم کمی دور از انتظار خواهد بود.

دولت عنوان می‌کند برای حل مشکلات اقتصادی و داخلی برنامه‌های خود را به برجام گره نخواهد زد. در چنین شرایطی دولت چگونه می‌تواند مشکلات و چالش‌های کنونی جامعه را حل کند؟

مشکلات اقتصادی کشور یک‌شبه به وجود نیامده که بتوان یک‌شبه آن را از بین برد. کسانی نیز که عنوان می‌کنند مشکلات کشور را می‌توانند در کوتاه‌مدت از بین ببرند به‌صورت کارشناسی به موضوع نگاه نمی‌کنند. پایه پولی کشور پس از دهه ۶۰ ضعیف شد و این وضعیت تا امروز و در دهه‌های مختلف وجود داشته است. پشتوانه اسکناس در کشور که روزی ۶۷ ریال بود به‌مرور زمان به ۳۰۰ هزار ریال رسید. دلیل اصلی این موضوع نیز این بود که برخی قوانین و تصمیماتی که در دولت‌ها گرفته می‌شد درنهایت به رانت و رانت‌خواری منجر می‌شد. متأسفانه در برخی مقاطع به شکلی عمل شد و تصمیماتی گرفته شد که رانت‌خواری به‌صورت قانونی در کشور درآمد. در همه کشورهای جهان پایه پولی به‌قاعده جامعه کمک می‌کند و اجازه نمی‌دهد آسیب ببیند. این در حالی است که رانت‌خواری قانونی که در کشور شکل گرفت باعث شد پایه پولی به‌قاعده جامعه آسیب بزند. واقعیت این است که اگر دولت آقای رئیسی قصد دارد وضعیت اقتصادی کشور را بهبود ببخشد و اقداماتی انجام بدهد که اقتصاد کشور در مسیر صحیح قرار بگیرد باید رانت‌خواری قانونی را در کشور از بین ببرد و ادامه ندهد این وضعیت ادامه داشته باشد. اقداماتی مانند دادن یارانه به اقشار ضعیف جامعه اگرچه اقدامات مثبتی است اما پاسخگوی نیازهای مردم جامعه نیست. تنها راه بهبود وضعیت مردم این است که رانت‌خواری قانونی که در کشور شکل گرفته توسط دولت از بین برود و دولت عزم جدی داشته باشد تا این رانت‌خواری‌ها را از کشور ریشه‌کن کند. نکته حائز اهمیت دیگر اینکه میزان قاچاق در کشور افزایش پیداکرده به شکلی است که حتی میوه و سبزیجات نیز قاچاق می‌شود. این در حالی است که فرآورده‌های نفتی در کشور قاچاق می‌شود. فرآورده‌هایی مانند بنزین، گازوئیل و قیر از جمله فرآورده‌هایی است که از جیب مردم خارج می‌شود و در اختیار رانت‌خواران قرار می‌گیرد. در شرایط کنونی دولت مجلس و نهادهای حاکمیتی در یک مشی فکری قرار دارند و این می‌تواند به‌مثابه یک فرصت قلمداد شود تا مجموعه حاکمیت با اقدامات مؤثر رانت‌خواری را در کشور از بین ببرند. در کمتر دولتی چنین وضعیتی وجود داشته که دولت و مجلس و نهادهای حاکمیتی همفکر باشند. در اغلب دولت‌های گذشته دولت و مجلس از دو جریان سیاسی متفاوت بودند و به همین دلیل تصمیم‌گیری در برخی مسائل مهم و کلیدی کشور سخت بود. این در حالی است که این وضعیت در دولت آقای رئیسی وجود ندارد و همه قوا به یک جریان سیاسی تعلق دارند. درنتیجه ما امیدواریم این اتفاق در کشور رخ بدهد و با اقداماتی که دولت در این زمینه انجام می‌دهد وضعیت اقتصادی و معیشتی زندگی مردم بهبود پیدا کند.

> حضور یا خروج ایران از ان پی تی در شرایط کنونی تأثیری در روند آینده نخواهد داشت. من معتقدم حتی اگر ایران از ان پی تی نیز خارج شود ممکن است شرایط برای ایران سخت‌تر شود. مردم ایران با دو دشمن داخلی و خارجی مواجه هستند. قدرت‌های جهانی به دنبال رانت‌خواری سیاسی از ایران هستند و این وضعیت شامل همه کشورهای مذاکره‌کننده از جمله چین و روسیه نیز می‌شود

محسن جلیلوند در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

حواشی احیای برجام بر متن غلبه کرده و توافق مشکل شده است

طرف‌های برجام برنامه‌ریزی‌های خود را برای پسا برجام کرده‌اند

سفر بایدن به خاورمیانه وضعیت را مشخص خواهد کرد

آرمان ملی: شاید اگر چند ماه پیش؛ از به بن‌بست رسیدن مذاکرات وین صحبت می‌شد همه طرف‌های مذاکره و رسانه‌ها آن را چندان جدی نمی‌گرفتند و نسبت به رسیدن به توافق ابراز خوشبینی می‌کردند و توافق را در دسترس قلمداد می‌کردند. اما امروز با گذشت چند ماه از آخرین دور مذاکرات بسیاری از تحلیلگران و کارشناسان بر این باورند که مواضع طرفین برجام باعث شده تا نه تنها به سمت رسیدن به توافق حرکت کنند،؛ بلکه بیش از گذشته مذاکرات را در بن‌بست ببینند. این در حالی است که مقامات و مسئولان مربوطه کشورها همچنان نسبت به احیای برجام امیدوارند و از مذاکرات مجدد استقبال می‌کنند. با این حال و با توجه به شرایط باید دید در نهایت چه اتفاقی پیرامون برجام و رسیدن یا عدم رسیدن به توافق رخ خواهد داد. در این راستا برای بررسی تحولات پیرامون احیای برجام پس از صدور قطعنامه، شرایط پسا برجام و مولفه‌های رسیدن به توافق «آرمان ملی» با محسن جلیلوند تحلیلگر مسائل بین‌الملل به گفت‌وگو پرداخته است که می‌خوانید.

تحولات پیرامون برجام پس از صدور قطعنامه علیه ایران، پاسخ کشورمان و حواشی پیرامونی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

منافع بسیاری از کشورها در این است که توافقی در احیای برجام اتفاق نیفتد و گاهی اوقات نیز می‌بینید که به نفع شماست که توافق نکنید. مقام معظم رهبری نیز سال گذشته در بیاناتی فرمودند که نه مذاکره می‌کنیم و نه جنگ می‌شود. لذا از این جهت باید دید که توافق در چه شرایطی صورت می‌پذیرد. قدر مسلم منافع باید تامین شود و اینکه بعضا مطرح می‌شود که ایران و آمریکا به جهت شرایط داخلی خودشان ناگزیر از توافق هستند من چندان موافق نیستم. شرایط نیز به نفع طرفین نیست یعنی شتاب برنامه هسته‌ای ایران به نحوی جلو رفته که به گفته غربی‌ها به نقطه گریز نزدیک می‌شود. البته اساسا ایران به دنبال استفاده صلح آمیز از انرژی هسته‌ای است. اما اینکه اکنون در مرحله اورانیوم ۶۰ درصد هستیم و به گفته آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ۴۲ کیلو اورانیوم ۶۰ درصد می‌تواند کشوری را به مرز برنامه ۹۰ درصد هسته‌ای شدن برساند. در حالی که بازهم به گفته آژانس ما ۴۳/۲ کیلو اورانیوم ۶۰ درصد داریم. از طرف دیگر اثرگذاری تحریم‌ها و تاثیری که تحریم‌ها بر اقتصاد ایران گذاشته قابل کتمان نیست و جامعه فشار کمرشکنی را تحمل می‌کند. لذا سر جمع طرفین در جایگاه و نقطه‌ای نیستند که بتوانند به یک توافق دست پیدا کنند. چون آنقدر حواشی به متن در احیای برجام مسلط شده که رسیدن به یک توافق را هر روز دشوارتر می‌کند. البته برخی از طرفین در عمل شروع به انجام کارهایی کردند. به‌طور مثال ایران با عربستان به توافق برسند. از آن طرف نیز آمریکا چشم خود را بر روی برخی از تحریم‌ها بسته که نمونه‌اش همین پرداخته پول گازی است که عراق قرار است ۱. ۶ میلیارد دلار به ایران بدهد. یا از سوی دیگر فروش نفت ما به صورت غیر رسمی به کشورهای دیگر نیز یکی دیگر از این مسائل است. روی هم رفته هم ایران اقداماتی انجام داده و هم طرف مقابل تن به اقداماتی داده است. اما من معتقدم هیچ یک از این اقدامات با توجه به موضع‌گیری که آژانس کرد و دیروز هم دبیرکل سازمان ملل در خصوص حقوق بشر مواضعی گرفت به نظر نمی‌رسد که در نهایت به توافق نزدیک باشیم و هر هفته که می‌گذرد اتفاقا از توافق دورتر هم می‌شویم و این به نفع طرفین نیست. با این حال سفر بایدن به خاورمیانه مشخص خواهد کرد وضعیت چگونه خواهد شد.

برخی معتقدند که طرفین برجام از هم‌اکنون برای عدم توافق و پسا برجام نیز پلن‌های آماده‌ای برای خود از پیش دارند؛ تا چه میزان به این مساله معتقدید که این اتفاق رخ دهد و به پلن‌های پسا برجام برسیم؟

من هم معتقدم که یقینا همه کشورها برنامه‌ریزی خود را کرده‌اند و ایران، غربی‌ها و روسیه و چین به اینکه احتمالا توافقی شکل نگیرد و در نهایت مذاکرات با شکست مواجه شود فکر کرده‌اند و از این جهت برنامه‌ریزی‌های خود را کرده‌اند و آمادگی لازم را دارند. حال اینکه طرفین به کجا خواهند رسید مقداری جای بحث دارد و اینکه پس از رد شدن از نقطه اوج و خط قرمزی که ترسیم شده چه اتفاقی می‌افتد مقداری پیش‌بینی آن دشوار است.

با توجه به اینکه خود غربی‌ها اذعان می‌کنند که سیاست فشار حداکثری شکست خورده اساسا چرا باز هم ایران را تهدیدی به تحریم‌های بیشتر می‌کنند؟

اینکه غربی‌ها می‌گویند که سیاست فشار حداکثری شکست خورده بحث دیگری است. اگر شکست خورده بود پس چرا همین چند روز پیش پتروشیمی کشورمان را تحریم کردند؟ لذا آنچه که در لفظ گفته می‌شود در دیپلماسی با آنچه در عمل اتفاق می‌افتد خیلی متفاوت است. غربی‌هایی که معتقدند فشار حداکثری شکست خورده خب چرا اینهمه به دنبال مذاکره رفتند مستقیم به برجام باز می‌گشتند. اما دیدیم که به رغم اظهاراتشان در عمل سیاست و رویکرد دیگری را پیش گرفتند. خیر می‌بینیم که مرتب فشار خود را بیشتر می‌کنند. رئیس بانک مرکزی می‌گوید ما دلار بسیار زیاد داریم و آنطور که گفته در طول تاریخ این میزان ذخیره دلار نداشتیم. اما ببینید که همین فشار تحریم‌ها باعث شده که قیمت دلار از ۳۰ هزارتومان هم فراتر برود.

با توجه به شرایط موجود برای احیای برجام طرفین باید چه اقداماتی انجام دهند و به چه سمت و سویی بروند؟

در این رابطه دو نظریه وجود دارد. نخست اینکه هر دو طرف توقف کنند. یعنی ایران روند گسترش برنامه هسته‌ای خود را فعلا متوقف کند و آمریکا نیز تحریم‌ها و فشار تحریمی را متوقف کند. گام دوم نیز این است که طرفین افتراقات را کنار بگذارند و روی اشتراکات خودشان توافق کنند تا به یک نقطه‌ای برسند. اما بازهم تاکید می‌کنم که فعلا حواشی بر خود تحولات احیای برجام مسلط شده و این باعث می‌شود که رسیدن به توافق دشوارتر شود.

برخی معتقدند که ایران درصدد است در صورت به نتیجه نرسیدن برجام رویکرد نگاه به شرق را جایگزین کند دیدگاه شما در این زمینه چگونه است؟

البته ایران که خیلی وقت است به سمت شرق حرکت کرده است و از طرفی نیز ۱۵ سال است که با اروپا تعامل و ارتباطی ندارد. بنابراین تاکنون تعامل چندانی با غربی‌ها نداشتیم که بخواهیم کنار بگذاریم. بیشترین تعامل و مبادلات بازرگانی کشورمان با چین است. ایران طی سال‌ها با غرب در تقابل بوده و حتی در زمانی که برجام منعقد شد هم دیدید که غربی‌ها نه تنها قراردادی با ایران نبستند بلکه هیچ کمک اقتصادی هم نکردند.

هدایت‌ا... آقایی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

دولت در حوزه اقتصاد، بهداشت و صنعت نیاز به تغییرات دارد

تجربه گرانبهاترین عنصری است که در میان برخی مدیران دولتی کمتر دیده می‌شود

دولت در شرایط تحریم نباید به دنبال جراحی اقتصادی می‌رفت

آرمان ملی – سهیل ثابت: از هفته‌های ابتدایی سال جاری بسیاری از کارشناسان و صاحب نظران با در نظر گرفتن عملکرد دولت در حوزه‌های مختلف به ویژه حوزه اقتصادی بارها به این مساله اشاره داشتند که قطعا باید دولت در بدنه اقتصادی خود تغییراتی انجام دهد و بر اساس آن برنامه‌ای دقیق و درست نیز برای حل مشکلات و برون رفت از این شرایط تدوین کند. اما با این همه شاهد بودیم که با گذشت ۳ ماه تغییراتی هر چند کوچک در دولت شکل نگرفت و با فشارهایی که از سمت مجلس به جهت استیضاح برخی وزرا می‌آمد وزیر کار از سمت خود استعفا داد و از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی کناره‌گیری کرد. حال کارشناسان و سیاسیون بر این باورند که دولت باید از هم اکنون استارت تغییرات را بزند و نه در این وزارتخانه بلکه در سایر وزارتخانه‌ها و سطوح نیز تغییراتی را در جهت مثبت اعمال کند. در این راستا برای بررسی استعفای وزیر کار، لزوم تغییرات در دولت و بررسی جراحی اقتصادی «آرمان ملی» با هدایت‌ا... آقایی، فعال سیاسی اصلاح طلب به گفت‌وگو پرداخته‌ایم که می‌خوانید.

پس از صحبت‌های مختلفی که در خصوص لزوم تغییر در دولت مطرح می‌شد بالاخره شاهد بودیم که نخستین خروجی دولت از وزارت تعاون و کار بود؛ این مساله را چطور ارزیابی می‌کنید؟

تغییر اخیری که در بدنه دولت و یکی از وزارتخانه‌ها انجام شد به نظر من جزئی‌ترین تغییری است که می‌توانست در دولت انجام شود. به نظر می‌رسد دولت قبل از اینکه به تغییرات بپردازد باید جایگاه خود را پیدا کرده باشد. دولت‌ها به نحوی نتوانسته‌اند توانی که در قانون اساسی برایشان تعریف شده را بازیابی کنند. لذا معتقدم دولت ابتدا باید قدرت خود را بازیابی کند تا بتواند عملکرد بهتر و مطلوب‌تری از خود به نمایش بگذارد. به لحاظ اشخاص و نیروهایی که امروز در مجموعه دولت هستند دولت به نقطه جریانات سیاسی در حوزه اصولگرایان تبدیل شده است. یا به عبارت دیگر گروه‌های مختلف و اشخاص تاثیرگذار در جریان اصولگرا می‌خواهند سهم و نماینده‌ای در دولت داشته باشند. طبیعتا وقتی این افراد از این مراکز به دولت معرفی و حمایت می‌شوند جدای از توانمندی شخصی که بحث جداگانه‌ای است هماهنگی لازم را با یکدیگر نخواهند داشت. بنابر این مساله بعدی این است که دولت و رئیس‌جمهور با دقت و تدبیر افرادی را به کار بگمارند که کارآمدی، تخصص و تعهد لازم را برای حضور در مدارج مختلف مدیریتی از وزارتخانه‌ها گرفته تا سایر مدیریت‌های دولتی داشته باشند امروز تجربه گرانبهاترین عنصری در افراد است که در کنار علم و دانش بسیار به کار خواهد آمد که متأسفانه برخی از مدیران تجربه چندانی ندارند. وزیر کار که از دولت کناره گیری کرد یکی از این افراد بود اما تنها او نبود. بلکه در حوزه بهداشت و درمان صنعت و معدن، سیاست خارجی و... نیز با مشکلاتی مواجه هستیم. به ویژه حوزه‌های اقتصادی دولت به‌طور کلی نیاز به تغییرات جدی دارد.

از نظر شما با توجه به احتمال بالای تغییرات در دولت و مطرح شدن برخی اسامی مثل آقای زاکانی برای حضور در دولت؛ این تغییرات چگونه انجام خواهد گرفت؟

بحث تغییر یک وزیر می‌تواند یک نماد باشد، بر کسی پوشیده نیست دستگاه اجرایی با مشکلاتی مواجه است و اگر بخواهد حتی همین شرایط را حفظ کنند باید یک خانه‌تکانی در دولت انجام شود و مجموعه دولت باید در یک کلاس و ابعاد دیگری تعریف شود. به نظر من افرادی که برای مسئولیت‌های مختلف مطرح هستند، مجموعه‌ای از یک شاخصه و خط فکری در جریان اصولگرایی هستند. آقای زاکانی یک پزشک است که به نظر من تخصصی در حوزه وزارت کار ندارد. بنابراین معتقدم این جابه‌جایی‌ها تا زمانی که تغییری نگرشی نسبت به قوه مجریه وجود نداشته باشد و شرایط محیطی تغییر نکند مشکلی را حل نخواهد کرد.

نوع رویکرد مجلس را که ابتدا نسبت به دولت سویه حمایتی داشت و اکنون چندی است که به سمت انتقاد و نظارت رفته را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

ما پیش از انتخابات ریاست‌جمهوری ۱۴۰۰ دیدیم که ۲۲۰ نفر از نمایندگان مجلس، همه اصولگراها و سایر کاندیداها از رئیس‌جمهور فعلی حمایت کردند امروز اصولگراها هیچ بهانه‌ای ندارند که بخواهند بین خودشان و دولت خطی بکشند.

اقدامات اخیر دولت در حوزه جراحی اقتصادی در راستای حل و فصل مشکلات معیشتی مردم را چگونه می‌بینید؟

من فکر می‌کنم که اگر اقتصاد کشور هم نیاز به جراحی داشته نه شرایط امروز کشور که تحت فشارهای بین‌المللی است برای این جراحی مناسب بوده و نه روشی که برای این اقدام به کار برده‌اند چندان درست و قابل قبول بوده است. به نظر من از این نوع اقدامات و تصمیم‌گیری‌ها این بو استشمام می‌شود که دولت درصدد است تا کسری بودجه خود را با تغییر قیمت‌ها جبران کند و حال بخشی از آن را نیز به عنوان یارانه به مردم بدهند. هر چند که به وضوح می‌بینیم که یارانه مثل برف آب می‌شود. شاید بهتر بود که اگر آقایان اعتقاد دارند که در شرایط شبه جنگ به سر می‌بریم یا بعضا خودشان می‌گویند در حال جنگ هستیم اقتصاد جنگی را اعمال کنند. نه مثل کشوری که همه چیز به خصوص اقتصادش در ثبات کامل است و می‌خواهد قیمت‌ها را اصلاح کند. به همین جهت است که می‌توان گفت این رویکرد و اقدام دولت در تعارض و تداخل است.

فرارو

فاز جدید تنش برجامی ایران و آمریکا؛

از چالش دوربین‌ها تا فشار حداکثری

درحالی‌که تهران و قدرت‌های غربی برای یافتن طرح B تلاش می‌کنند و تحلیلگران درباره نزدیک شدن به یک نتیجه «باخت-باخت» هشدار می‌دهند، با سفر ماه آینده جو بایدن به اسرائیل و عربستان سعودی، دو رقیب منطقه‌ای ایران، مناقشه بر سر برنامه هسته‌ای تهران و چالش‌های منطقه‌ای، دوباره شعله‌ور شود. قرن نو نوشت؛ در حالی که بایدن برای اولین سفر خود به عنوان رئیس‌جمهور به خاورمیانه در ماه آینده آماده می‌شود سفری که او را به اسرائیل و عربستان سعودی، دو رقیب بزرگ منطقه‌ای ایران می‌برد بحثی نیز وجود دارد که مناقشه بر سر برنامه هسته‌ای ایران در آستانه شعله ور شدن دوباره است. در سفر آقای بایدن، آیا موضوع اتخاذ تدابیر شدیدتر برای توقف ایران، همان‌طور که ایالات متحده و اسرائیل قبلا تلاش کرده‌اند، در دستور کار قرار خواهد گرفت.

تقویت اهرم فشار تهران

ژنرال کنت مکنزی جونیور که اخیرا به عنوان رئیس ستاد فرماندهی مرکزی ایالات متحده بازنشسته شد و در آنجا بر برنامه‌ریزی نظامی برای مقابله با ایران نظارت داشت، مدعی شد که تهران، حداقل در کوتاه مدت، در تلاش است تا از قابلیت‌های هسته‌ای خود در حین مذاکره با ایالات متحده استفاده کند. وی گفت: «بالاترین اولویت ایرانی‌ها استفاده از توان هسته‌ای برای کسب امتیازات اقتصادی و غیره است.» اما اگر تلاش‌های دولت بایدن برای احیای توافق هسته‌ای ۲۰۱۵ همچنان با موانعی مواجه شود، این تأسیسات می‌تواند در نهایت برای ایران حیاتی باشد و در حال حاضر، حداقل، تلاش‌ها برای اعمال مجدد محدودیت‌ها بر اقدامات هسته‌ای ایران به نظر می‌رسد تماماً راکد است. به نوشته نیویورک تایمز، امتناع بایدن از قبول درخواست ایران برای حذف سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از فهرست ادعایی سازمان‌های تروریستی، همراه با جریان درآمدهای جدید به تهران که ناشی از افزایش شدید قیمت نفت است، به بن‌بست مذاکرات کمک کرده است. این گزارش مدعی است، اکنون ایرانی‌ها به دنبال نقاط فشار جدید از جمله حفاری تأسیسات کوهستانی در نزدیکی نطنز هستند. و در هفته گذشته، در واکنش به صدور قطعنامه شورای حکام، مقامات ایرانی ۲۷ دوربین را خاموش کردند که به عنوان بخشی از توافق، نصب شده بودند. رافائل گروسی، مدیر کل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، هفته گذشته با ابراز امیدواری نسبت احیای توافق گفت: «اگر دوربین‌ها برای هفته‌ها خاموش بمانند و ردیابی محل ذخیره مواد هسته‌ای غیرممکن باشد، فکر می‌کنم این ضربه مهلکی خواهد بود.» اما این بسیار بیشتر از یک بحث بازرسی است. از نظر کارشناسان، تهران در حال تبدیل شدن به آن چیزی است که رابرت لیتواک، که در مرکز بین‌المللی وودرو ویلسون برای محققان وودرو ویلسون در واشنگتن به‌طور گسترده در مورد برنامه هسته‌ای ایران نوشته است، آن را «وضعیت آستانه هسته‌ای» می‌نامد که برنامه غنی‌سازی اورانیوم را به عنوان یک گزینه ذاتی ایجاد می‌کند؛ یک پرچین تا هسته‌ای شدن، بدون برداشتن آخرین گام.

آغاز چرخه باخت – باخت؟

علی واعظ، تحلیلگر و مدیر پروژه ایران در گروه بین‌المللی بحران می‌گوید، «ما در شرایطی هستیم که برای اولین بار است... ایران توانایی شکستن گریز هسته‌ای را به‌طور غیر قابل کشف دارد.» تحلیلگران بر این باورند که اقدام ایران در راستای افزایش اهرم فشار بر میز مذاکره پس از بیش از یک سال تلاش‌های دیپلماتیک با میانجیگری اتحادیه اروپا برای احیای توافق، طراحی شده است. در صورت شکست مذاکرات، انتظار می‌رود غرب اقدامات تحریمی بیشتری را علیه ایران اعمال کند که تنش‌ها را تشدید می‌کند و خطر بی‌ثباتی جدیدی در منطقه را به دنبال خواهد داشت. فایننشال تایمز می‌نویسد: هم ایران و هم آمریکا می‌گویند که می‌خواهند توافق را از سر بگیرند. اما آنها نتوانسته‌اند در مورد مسائل باقی‌مانده به توافق برسند، به‌ویژه درباره درخواست تهران برای لغو نامگذاری ادعایی تروریستی سپاه پاسداران ایران. در نتیجه، تلاش‌های دیپلماتیک هفته‌ها به بن‌بست رسیده است. واعظ گفت که دیپلمات‌ها تلاش کرده‌اند تا بحث‌ها را به جلو ببرند. وی با بیان اینکه پذیرفتن حذف سپاه از FTO «امتیاز بزرگی برای ایران است» بیان کرد که آمریکایی‌ها انتظار امتیاز متقابل را دارند. ایالات متحده «ممکن است مایل به دادن ۵ درصد امتیاز دیگر باشد، اما نه ۲۰ درصد.» مشخص نیست که ایران فراتر از موضوع سپاه چه خواسته‌ای داشته است، اما واشنگتن این درخواست‌ها را غیرقابل قبول می‌داند. واعظ هشدار داد که وضعیت «بدون توافق، بدون بحران» که در چند ماه گذشته وضعیت موجود بوده است، نمی‌تواند ادامه یابد.

توافق موقت یا فشار حداکثری ۲؟

تحلیلگران می‌گویند اگر مذاکرات به‌طور کامل شکست بخورد، قدرت‌های اروپایی می‌توانند با آمریکا در تشدید اقدامات تنبیهی علیه ایران بپیوندند. اگر در تابستان توافقی حاصل نشود، بایدن یک توافق موقت را در نظر خواهد گرفت. با این حال، ایران قبلا توافق موقت را رد کرده بود که به موجب آن تهران فعالیت‌های هسته‌ای خود را در ازای نوعی تسهیل اقتصادی متوقف می‌کند. واعظ می‌گوید: «اگر همه تلاش‌های دیپلماتیک با شکست مواجه شوند، پس ما به فشار حداکثری ۲. ۰ بازگشته‌ایم.»

دریچه

غریب آبادی:

تکرار ادعاهای بی‌سند علیه ایران اعتبار سازمان ملل را خدشه‌دار می‌کند

دبیر ستاد حقوق بشر در واکنش به گزارش دبیرکل سازمان ملل، گفت: تکرار ادعاهای بی‌سند و مدرک علیه ایران، اعتبار سازمان ملل را خدشه‌دار می‌کند. به نقل از پایگاه اطلاع‌رسانی ستاد حقوق بشر، «کاظم غریب آبادی»، معاون امور بین‌الملل قوه قضائیه در واکنش به گزارش دبیرکل سازمان ملل از وضعیت حقوق بشر ایران، در توییتر نوشت: «نیم نگاهی به گزارش دبیرکل که کمتر از یک درصد از نظرات ایران در آن لحاظ شده، کافیست تا ادعای وی در خصوص اینکه این گزارش حاوی اطلاعات ارائه شده از سوی دولت ایران نیز است، رد شود. کپی و پیست کردن ادعاهای بی‌اساس و سر هم بندی شده جاوید رحمان، گزارشگر به اصطلاح ویژه وضعیت حقوق بشر در ایران، توسط سازمان ملل، اعتبار این سازمان را خدشه دار می‌کند.» دبیرکل سازمان ملل متحد در گزارش تازه‌ای درباره وضعیت حقوق بشر در ایران، ادعاهای متعددی را علیه ایران مطرح کرده است.